

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate, Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izdaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese 18 Lire; Estero, mese 20 Lire, edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

SLOVENE

Bollettino No 857
Un attacco nemico stroncato
Oltre duecento prigionieri in Egitto
E continuato il bombardamento di Malta

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica:

Appoggiate da reparti blindati, hanno attaccato ieri mattina posizioni nel settore meridionale del nostro schieramento in Egitto. L'attacco è stato stroncato con sensibili perdite per l'avversario, abbiamo preso oltre duecento prigionieri.

Un velivolo britannico risulta abbattuto in combattimento dalla caccia germanica, un altro, colpito dalle batterie contraeree di Tobruk era costretto a atterrare nella zona di Marsa Luch. L'equipaggio composto di sei sottufficiali veniva catturato.

È continuato il bombardamento degli aeroporti di Malta, nel cielo dell'Isola cacciatori tedeschi si scontravano un »Curtiss«.

Vojno poročilo št. 857
Sovražni napad zlomljen
Nad 200 ujetnikov v Egiptu - Malta zopet bombardirana

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Oddelki sovražne pehote so podprti z oklepni oddelki večerj zjutraj napadli našo severno razvrstitev v Egiptu. Napad je bil zlomljen z občutnimi izgubami za nasprotnika. Zajeli smo nad 200 ujetnikov. Eno angleško letalo je bilo sestreljeno v dvoboju z nemškimi lovci, drugo pa je bilo zadeto od protiletalske obrambe v Tobruku in je moralo pristati na področju pri Marsa Luch. Posadka 5 podčastnikov je bila zajeta.

Nadaljevalo se je bombardiranje letališč na Malti. Nemški lovci so nad otokom zbili en »Curtiss«.

Prva obletnica bataljonov »M« Ducejev nagovor junaškim legionarjem

Rim, 1. okt. AS. Danes zjutraj je Duce obnovil bataljonov »M« navodila za vojno. Slovesnost je bila na prvo obletnico ustanovitve teh oddelkov, rojenih v vojni in čudovito oblikovanih za vojno in tem se je pridružil obred fašistovskega nabora, ki naj bi simboliziral, da v cvetu najprikladnejšega orožja cvete večna mladost Domovine. Bataljoni »M« so zaslužili to novo potrdilo Ducejeve simpatije. Njihove kolone so v Albaniji nudile čudovit zgled italijanskega junaštva in v ta namen se je treba spomniti epizod, ko so bataljoni milice na železnih prsih s čudovitim in neprekosljivim zidom odbili vsak napad divje množice sovražnikov — legionarji bataljonov »M« so pokazali bodisi na bojiščih na Balkanu, bodisi v Rusiji, da je pogum posledica nezustavljive silovitosti, smelosti brez meja, velikanstva duha požrtvovalnosti, združenega z vzvišeno idejo, s svetlo idejo prave veličine domovine, zavestne in iskrene discipline globoke zavesti tega, kaj pomenijo v borbi, kakor tudi tega, kaj predstavlja fašizem v redu, ki se z orožjem in pravico poraja na svetu. V Ducejevih očeh je bilo danes zjutraj vidno in živo zadovoljstvo, da je zopet v stiku s temi svojimi vojaki, s temi trdnimi in molčečimi izbranci v revoluciji. Sonce je blagoslovilo obred s svojim zadnjim poletnim žarom. Svetloba je objela spomenike antičnega Rima, živeče v kroni Mussolinijevega Rima. Visoke italijanske osebnosti in hierarhi, zastopniki Nemčije in Japonske ter velika množica ljudstva so prisostvovali slovesnosti in napolnili skoraj ves Forum. Duce je najprej obšel revijo oddelkov bataljonov »M« ter drugih oboroženih sil in italijanske litorske mladine, nato pa je imel govor, v katerem je poudaril, da so bataljoni »M« v letu svojega obstoja dokazali velike lastnosti borbe v odločilni dobi: kot je sedanja, ki je videla litorski triumf. Množice in vsi navzoči so pozdravili Ducejev govor z navdušenim vzklikanjem. Nato je bila slovesnost »Fašistovskega nabora«, nakar je Duce odlikoval legionarje bataljonov »M«, ki so se posebno odlikovali v sedanji vojni. Nazadnje je Duce prisostvoval tudi defileju bataljonov »M« na »Via del Mare« med neprestanim vzklikanjem množice, ki se je nabrala na obeh straneh ceste.

Rim, 1. okt. AS. Duce je danes zjutraj takole govoril: Legionarji bataljonov »M«! S ponosom praznujete prvo obletnico vaše ustanovitve tukaj med pomembnimi in vzpodbudnimi ostanki republikanskega in cesarskega Rima, Rima ob vzhodni Palatini med templjem »Fortune Virile« ter med templjem »Veste« in med portalom Jana. V veselje in čast mi je, da lahko mnogim izmed vas podelim odlikovanje za zasluge, pridobljene na bojiščih. Med temi 12 meseci ste z dejanji dokazali, da imate duhovno in telesno sposobnost, s katerimi se odlikujete pred vsemi drugimi: popolno in dogmatično zvestobo načelom in naukom bodi znana ta zvestoba; zapečateni pa je s krvjo, ne pa z domišljavimi izlivi črnih, vzgledno disciplino, vne kot bratovsko tovarništvo »eden za vse, vsi za enega«, in v borbi pogum ter

Berlin, 1. okt. AS. Ves Berlin je včeraj cel dan pričakoval napovedanega Hitlerjevega govora. Dolge ure pred zborovanjem, ki je bilo za začetek desete zbiranja za zimsko pomoč ob 18 v Športni palači, se je blizu kanclerske palače zbrala ogromna množica, ki jo je skrbelo kako bi dala svoj topli, navdušeni pozdrav voditelju velike Nemčije.

Ogromna dvorana v Športni palači je bila okrašena z venci iz lovorja ter z rdečimi hitlerjevskimi zastavami. Vanjo se je nagnetlo na desettisoče ljudi, narodnih socialistov, dostojanstvenikov, slavnih ranjencev in pohabljenec, zastopnikov tujega tiska in različnega občinstva.

Zborovanja so se udeležili visoki državni dostojanstveniki, zastopniki vojske in stranke. Točno ob 18 je prišel v dvorano propagandni minister dr. Goebbels v spremstvu maršala Rommela, ki je s svoje tribune odzdravljaj po rimsko. Nato je povzel besedo dr. Goebbels ter podal obsežno poročilo o delu zimske pomoči v letu 1941-42.

Ožigosal je različne smešne laži angleške in ameriške propagande proti nemškemu ljudstvu, laži, ki niso drugega kakor atentati na zdravo pamet. Poudaril je nepretrgane uspehe nemških oboroženih sil in dejal, da nepretrgane zmage, ki jih vsepoved dosegajo vojske trojne zveze, ne morejo na vse zadnje prinesiti drugega kakor veliko končno zmago. Hude težave vojne so zdaj že premagane in v bodočnost se da gledati z večjim upanjem. Nemška vojna moč je ogromno narasla, nasprotnikom se še sanja ne kako. V četrtem letu vojne so nemške in zavezniške oborožene sile docela nedotaknjene in to v vsakem pogledu.

V tretjem letu vojne zimske pomoči je nemški narod daroval vsega milijardo in 280 milijonov mark, to je skoraj 300 milijonov več kakor lani.

V letih vojne je zbiranje za zimsko pomoč dalo dozdaj 2 milijardi 805 milijonov mark, več kakor je pa vreden ves uvoz in izvoz južnoameriške celine. Od 1933 dalje so zbirke za zimsko pomoč dosegle in presegle znesek 5 milijard mark. Ob koncu je govornik naznanil, da bo

nepomirljivost Cezarjevih legionarjev. V vaših mladostnih srečih, resnično vrednih živeti in boriti se v tej odločilni dobi, v kateri bo zmagal liktor, naj vas navdajata dve misli: prva je ljubezen do Italije in druga neugasljiva sovraštvo proti vsem njenim sovražnikom. Evo legionarji bataljonov »M« navodilo ob dvajsetletnici fašistične revolucije. To pa ni samo navodilo, to je tudi prisega!

Rim, 1. okt. AS. Načelnik glavnega stana fašistovske milice je v dnevnem povelju legionarjem izrazil Ducejevo pohvalo častnikom, podčastnikom in črnim srajcem bataljona »M«. Dnevno povelje bo z visoko Ducejevo pohvalo imelo velik odmev med tisoči črnih srajc, ki se bore in zmagujejo na vseh bojiščih.

Srditi boji v Kavkazu

Novi uspehi v Stalingradu - Letalski napadi na sovjetsko zaledje - 12 trgovskih ladij potopljenih - V septembru je bilo potopljenih 161 ladij z 1.011.700 tonami

Hitlerjev glavni stan, 1. oktobra. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

V Kavkazu trajajo srditi boji za močno utrjene višinske postojanke.

V Stalingradu napadalne čete ob podpori letalstva v več napadnih klinih vdirajo naprej v severni del mesta. Proti sovratnemu krilu vrzene napadajoče sovražne pehote in oklepne sile so bile s težkimi krvavimi izgubami v protinapadu odbite in uničenih je bilo 98 tankov, po večini angleškega in ameriškega izvora. Pri teh bojih se je zopet odlikoval neki tankovski zbor z nenavadnim junaštvom. Ta zbor je že v zadnjih dneh avgusta s hitrim sunkom od Dona do Volge prekinil promet na reki ter pretrgal zveze med Stalingradom in severom na zahodni strani Volge ter tako sam ustvaril pogoje za napad na Stalingrad.

V več tednov trajajočih težkih obrambnih bojih je ta zbor držal važno zaporno postojanko proti zelo nadmočnim sovražnim silam.

Podnevi in ponoči so bile z letali napadene sovražne proge v zaledju na področju spodnje in srednje Volge kakor tudi na moskovskem področju.

Severozahodno od Voroneža je sovražnik pri brezuspešnih napadih na odseku ene divizije izgubil 25 tankov.

Pri Rževu so lastni napadalni nastopi navzile srditemu sovražnemu odporu dovedli do izboljšanja krajevnih postojank. Sovražna zbirališča so bila uničena s topniškimi ognjem in z letalskimi napadi tako da sploh ni prišlo do nameranih napadov.

V gozdnatem zaledju srednjega odseka, kjer ni poti, so nemški in madžarski oddelki segnali in uničili močno tolpe. Pri majhnih lastnih izgubah je imel sovražnik 1026 mrtvih in 1218 ujetih, ter je izgubil veliko število težkega in lahkega orožja.

zborovanje dobilo najvišje počaščenje s tem, da bo na njem govoril Hitler, ki je prišel iz vrhovnega poveljstva v Berlin.

Silovito ploskanje od zunaj je naznanilo, da prihaja Hitler. Kmalu nato je Hitler stopil v dvorano v spremstvu poveljnika SS oddelkov Himmlerja, višjega poveljstvenega voditelja Hilgenfeldta ter drugih visokih osebnosti. Dvorana je kar gmelala od navdušenja. Hitler je pred odhodom na častni oder pritrčno stisnil roko maršalu Rommelu. Dr. Goebbels je še enkrat spregovoril Hitlerju v pozdrav in imenu vsega nemškega ljudstva ter mu zagotovil brezpogojno zvestobo tega ljudstva do doseganja končne zmage. Točno ob 19. je Hitler začel govoriti in dejal med drugim:

Skoraj leto dni je že, kar je s tega mesta zadnjič govoril nemškemu ljudstvu. V tem času je delal in se moral zanimati za dejstva. Vse, kar je bilo treba ta čas povedati, so povedali nemški vojaki.

Koliko bodo morali še nasprotniki storiti na socialnem področju, preden bodo mogli Nemčijo česa učiti! Osebnosti iz nasprotnih držav so imele nekaj nespametnih govorov, da so na nemški strani vedno verjeli v nekaj in da so tudi stori tisto, kar so mislili, da morajo. Zdaj mi mislimo, da moramo biti nasprotniki do končne zmage in bomo to tudi stori.

Sovražnikova propaganda skuša zmanjševati nemške zmage s tem, da pretvarja lažne poraze v uspehe. Ze leta 1939 nisimo Nemci bili čisto nič. Dejstvo, da smo pregnali nasprotnike z Balkana, da smo zasedli Grčijo, da smo zavzeli Kreta, da smo jih potisnili nazaj v severni Afriki, vse to zanje ne pomeni prav nič. Tisti, ki misli, kakor ga uči misli propaganda naših nasprotnikov, ne bo nikdar razumel zaupanja, ki ga imamo sami vase. Tem dejstvom bo lahko oporekal le z mehanicami za bodočnost. Zato nasprotniki pravijo: Drugo bojišče bo prišlo. To pa ne pomeni, da se Nemci ne pripravljamo na drugo bojišče.

Zima v letu 1942 je bila najhujša preiskunja v usodi nemškega ljudstva. Hujše bi ne moglo biti, a nemškemu ljudstvu se je posrečilo nele premagati, temveč je bilo mogoče sestaviti in pripraviti celo divizije za napad v novi ofenzivi. Ta se ne razvija kakor so morda mislili naši nasprotniki. Mi smo imeli vedno izredno jasne in točne cilje, pogosto zelo drzne, kjer je bilo treba biti drzen, in predviden tam, kjer smo mislili, da moramo biti skrajno previdni. Bili smo pa neustrašni tam, kjer nas je samo neustrašnost mogla rešiti. Za letošni smo si postavili preprosto nalogo: 1. držati za vsako ceno kar je bilo treba držati, to je pustiti napadati nasprotnika tam, kjer nismo mi mislili napredovati, držati in čakati; 2. napasti poveod, kjer je napad bil potreben. Cilj tega je uničiti desno roko te mednarodne zarote kapitalizma, bogatstva in boljšeizvima.

Prvi cilj je bila varnost naših vladajočih postojank na Črnem morju ter končno očiščenje Krima. Temu sta služili bitki za Kerč in za Sebastopolj. Potem je bilo treba odstraniti klin na bojišču pri Volkovu. To se je uredilo, sovražnik je bil uničen in zajet. Nato je bilo treba pripraviti prodor proti Donu. Med temi je sovražnik pokazal, da hoče začeti z veliko ofenzivo od Harkova, zlomiti to bojišče, doseči Dnjeper ter zlomiti vse naše južno bojišče.

Na severnem odseku so bile obkoljene močne sovražne sile in odbiti so bili protinapadi za njihovo razbremenitev.

V Egiptu so oddelki nemško-italijanske oklepne armade odbile po močnem topniškem ognju pripravljen angleški napad, uničile večje število tankov ter prijelo 200 ujetnikov. V Sueškem prekopu so letala poškodovala veliko trgovsko ladj.

Pri dnevnih poletih posamičnih angleških bombnikov nad Kavasko obalo in pri nočnih poletih nad Severno morje so bila sestreljena 4 sovražna letala.

Nemška letala so podnevi bombardirala železniško naprave, oboroževalno industrijo ter vojaške cilje na mnogih krajih v južni in jugovzhodni Angliji.

Pred ustjem reke Orinoco, v morju pred Freetownom in pred Novo Fundlandijo in v Srednjem Atlantiku so nemške podmornice potopile 12 trgovskih ladij s 54.000 tonami. S tem so potopile podmornice potopile v mesecu septembru 126 ladij s 769.200 tonami in tako prekosile v maju 1942 doseženo dosedanje največje število enega meseca. Nadaljnjih 14 ladij je bilo poškodovanih s torpedi. V boju proti sovražni vojni mornarici je bilo s površinskimi in podmorniški bojnimi silami potopljenih 6 rusilcev, dve pomožni križarki, trije hitri čolni, trije rušilci, mnogo hitrih čolnov pa je bilo poškodovanih. En hitri čoln je bil zajet. V istem času je nemško letalstvo uničilo 35 trgovskih ladij z 242.500 tonami in poškodovalo nadaljnjih osem trgovskih ladij. Letalstvo je potopilo tudi eno križarko ter s pomočjo obrežnih topov pet rušilcev, več straznih ter eno ogledno ladj kakor tudi veliko število torpednih motornih čolnov in raznih vrst čolnov za izkrcanje. Tako je angleško-ameriško brodogrje v septembru v boju z Nemčijo zgubilo 116 ladij s skupno 1.011.700 tonami,

Veste s kakim navdušenjem so naši nasprotniki opazovali te operacije Končale so se v treh bitkah s popolnim uničenjem več kakor 75 ruskih divizij. Tedaj se je začela velika nemška ofenziva, njen glavni cilj je bil vzeti nasprotniku poslednje žitne pokrajine, potem odrezati ga od zadnjih premogovnikov, dalje približati se njegovim petrolejskim pokrajinam, zavzeti jih in omamiti v kolikor se bo ofenziva nadaljevala ter nasprotnika odrezati od poslednje prometne zveze, od Volge. Pri tem smo si za cilj postavili pokrajino med kolenom Dona in Volgo s Stalingradom kot mestom, ne zato, ker se mesto imenuje po Stalinu, temveč ker je to mesto važno vojaško središče in ker bi Rusija prišla po izgubi Volge v tako, če ne še slabše stanje, kakor Nemčija, ko bi ji odrezali Ren, Labo, Odro ali Donavo. V šestih mesecih so po Volgi prepelali več kakor 30 milijonov ton blaga. Volga in zveze z njo so zdaj že dolgo pretrgane. Zdaj gre zlasti za Stalingrad. A tudi to vprašanje bo razčiščeno. S tem se bo zopet ostvarila in ojačila. Lahko ste prepričani, da nas od onod ne bo nihče mogel vreči.

Glede drugih ciljev boste razumeli, da ne govorim, a prišla bo ura, ko bo nemški narod zvedel zanje. Lahko pa rečem, da je cilj, ki smo si ga zastavili, organizacija ogromnega prostora, ki ga imamo pod oblastjo. Velika dela so bila že storjena za to, na tisoče železnice zgrajenih, da se reši poglavito vprašanje: vprašanje prometa, organizacije poljedelstva v zaledju in splošne gospodarske organizacije v zasedenih pokrajinah. Uspehi sodelovanja med delavci in bojevniki so čudoviti.

Med tem ko stojimo na severu Evrope in na zahodu ter na vseh drugih bojiščih v obrambi, ustvarjamo s tem še bolj velike pogoje za organizacijo Evrope v vojni, za sedanjo vojno.

Naše zavezništvo se je razširilo s povečanim sodelovanjem najstarejše zaveznice Italije. Naši vojaki se bore že na veliko teriščih. To dokazuje, da so bili popolna blaznost vsi upi naših nasprotnikov, ki so mislili, da bodo to zvezo razdružili. Točno vemo, kaj bo usoda nemškega in italijanskega ljudstva ter Evrope, če bi po naključju zmagal drugi svet.

Pri nas ne izdelujemo samo orožja, marveč skrbimo tudi za novo orožje, tako da smo doslej že zmeraj nastopili z orožjem, ki je bilo boljše od sovražnikovega, in tako bo tudi v bodoče. Hitler je nato reško odgovarjal na Churchillove grožnje, češ da bo Anglija postrila letalsko vojno. Anglija je bila prva, ko je meseca maja leta 1940. začela metati bombe na nemško civilno prebivalstvo. Po štirih mesecih se je Nemčija začela maščevati, tako da so bili sovražniki presenečeni. Sovražnik je zdaj spet začel z letalsko vojno. A tudi tokrat bo udarila ura, ko bomo odgovorili. Naj zločinska krivca te vojne in njihovi judovski biriči ne jamejo spet vekati, ko bo konec za Anglijo strašnejši, kakor pa je bil začetek.

Na seji državnega zbora 1. septembra 1939 sem natanko orisal dvoje: 1. da nas v tej vojni, ki nam je bila vsiljena, ne moreta premagati nobena oborožena sila niti čas; 2. da če se je judovstvu posrečilo zaneti mednarodno vojno, po kateri bi hotelo iztrebiti arijska ljudstva v Evropi, bo judovstvo samo iztrebljeno, ne pa arijska ljudstva.

Hitler je nato dejal, da se je norcu iz Bele hiše posrečilo potegniti v vojno en narod za drugim. Toda v slehernem teh narodov se je potem v isti meri dvignil protijudovski val. Narod za narodom, ki stopi v to vojno, bo nekoč iz nje izšel kot protisemitski narod.

Nato je Hitler počastil poveljnike in vojake, ki so se v poslednjih mesecih bojevali z vsemi silami na vseh bojiščih ter dosegli čudovite uspehe. Dejal je, da se nemške armade, čeprav so jim ob strani zavezniške čete, nikdar ne odtegujejo bojem na najbolj nevarnih točkah, kakor delajo na primer Angleži, ker cenijo za svojo dolžnost in čast, da same prenašajo vso težo bojev, pa naj bo še tolikšna. Ustanovitev velike Nemčije je listina, podpisana s krvjo.

Ena resnica je, ki drži povsod: tisti, ki zna svoje ljudstvo združiti ne samo v državo, marveč tudi v tesno socialno skupnost, ta bo prišel iz te vojne kot zmagovalce.

Nemški delavci daje vse svoje napore za veliko skupno stvar, prav tako kakor vsi poljedelci, a posebno še milijoni nemških žen, ki so se pridružile delavcem pri velikem delu. Podobna hvala gre vsem tistim, ki se umsko trudijo, tako da se da trditi, da nemški narod ne bo svoji vojski nikdar več dal zgleda iz leta 1918. Znanje in notranje bojišče sta zdaj neporušni. Vez med vsemi razredi nemškega naroda, je nadaljeval Hitler, se bo spet izkazal v velikem delu, h kateremu so vsi poklicani, tej zimi.

Naši nasprotniki naj nadaljujejo z vojno, dokler bodo mogli. Mi bomo storiili vse, da jih bomo tolkli, a na vsak način je nemogoče, da bi oni tolkli nas. Nacionalsocialistična Nemčija in njene zavezniške države bodo izle iz te vojne kot mlade države, pravi narodi in ljudske države v slavni zmagi.

Nadaljnih 22 trgovskih ladij je bilo poškodovanih.

Poročnik Hans Joachim Marseille, nosilec najvišjega nemškega odlikovanja, je storil nepremagan od sovražnika na severnoafriškem bojišču junaško smrt. Napolnjen z neukrotljivim napadalnim duhom, je ta mladi častnik v letalskih bojih uničil 158 angleških nasprotnikov. Nemška vojska žaluje nad izgubo tega resnično junaškega borca.

Zaupniki šolskega združenja pri Visokem Komisarju

Ljubljana, 1. oktobra.

Vis. Komisar je včeraj popoldne v vladni palači v navzočnosti strokovnjaka prof. Spangara sprejel predsednika in zaupnike šolskega združenja za Ljubljansko pokrajino. Navzoči so bili prof. Rihard Zupančič, zaupnik vseučiliških profesorjev dr. Henrik Steska, zaupnik asistentov in lektorjev dr. Oskar Reya, zaupnik knjižnic dr. Janko Šlebingar, zaupnik srednjih šol prof. Franc Grafenauer, zaupnik meščanskih šol profesor Frane Bajd ter zaupnik ljudskih šol ravnatelj Leopold Paljak.

Po nekaj strokovnjakovih besedah je predsednik prof. Zupančič izrekel v imenu vseh učiteljev po raznih šolskih panogah pokrajine vdan pozdrav Visokemu Komisarju.

Profesor Zupančič se je zahvalil za ukrepe fašistovske vlade na korist slovenske šole in je

zagotovil, da je poučujoči sloj pripravljen sodelovati in bodo voditelji novega združenja vse svoje sile usmerili k temu namenu.

Visoki Komisar se je zahvalil za pozdrav ter omenil, kaj vse je fašistovska vlada storila za slovensko šolo in slovenske kulturne ustanove. Poudaril je, da mora poučujoči sloj čutili vso odgovornost za naloge, ki mu je zaupana v sedanjem trenutku, zakaj od njegovega dela je v neki meri odvisna bodočnost slovenskega ljudstva samega.

Ekse, Graziosi je tudi poudaril, da je treba sodelovanje dokazati zlasti z dejanji. Zagotovil je svojo podporo vsem, ki so se vedli in bodo vedli brezpogojno lojalno, dodal pa je, da bo kar najtrše udarjen vsakdo, ki misli, da bo lahko še naprej deloval drugače, kakor pa po poti najboljšega sodelovanja s fašistovsko Italijo. Nalo je dal nekaj navodil glede delovanja in nalog, ki so zaupane združenju.

Žrtve partizanskega divjanja na Kočevskem

Nečloveško divjanje komunističnih tolp ni omejeno samo na ta ali oni kraj, temveč je prišlo povsod do izraza tam, kjer so se pojavili partizani. Tudi na Kočevskem je komunistična kuga povzročila nešteto zločinov. Mnogi izmed njih bodo morda ostali skriti, mnogi pa se odkrivajo z vsakim dnem ter vedno bolj obtožujejo nečloveško divjanje komunistov. Bogve, koliko trupel krijejo nedostopni kočevski gozdovi! Navajamo nekaj primerov iz kočevskega okraja.

Dne 23. junija je neki Drašler Jože iz Deskove vasi bil mučen od partizanov. Partizani so ga mučili tako dolgo, dokler ni priznal, da je denunciral italijanskim oblastem nekatere komuniste, česar ni storil, a je priznal, da bi se rešil muk. Pred njim je bila mučena tudi neka Majerle Roza iz Fužin pri Deskovih vasi. Od roparjev je slišala, da so bila ustreljene tri osebe, med njimi 19letna Verdeber Marija iz Dola.

Dijak S. S., ki je pribežal iz partizanskega taborišča pri Novem logu, je poročal, da je bil ustreljen iz števila internirancev, ki so jih partizani zajeli iz vlaka pri Verdu, tudi nek ljubljanski fant, ker je bil lačen in je nekemu partizanu vzel kosček sira.

Ob koncu meseca julija so partizani v Spodnjem logu zagrebeli napol živi dve ženski, ker sta se protivila ropanju živine in hrane.

Dne 27. in 28. junija so v Starem trgu partizanski razbojniki ubili 15letnega dečka.

Poročilo iz Sodražice: »Od 28. maja naprej se je začelo strahovanje zlasti tistih, ki so lojalno zadržali nasproti oblastem. Začela so se preganjanja. Partizani so ubili 21 oseb v Podklancu. Vsaka najmanjša opazka je že stala življenje.«

Dne 11. maja so blizu Mozlja partizani ustrelili brata Altrana, Eugenia in Graziana, oboje iz Triesteja. Neko poročilo pravi, da so ju zakopali napol živa.

Dne 23. maja so v Stalec pri partizani ubili nekega Plešev Pavla ter Floro Jaklič in Floro Volf, mater in hčerko.

Partizanska tolpa iz Handerja je ob koncu junija ubila 70letno Heleno Putre.

V Kočarih so partizani ubili Ožboldovo mater. Kako daleč sega zaslepljenost ljudi, nam pove primer, da sta na njeni hčerki kljub temu aktivni komunistični propagandistki!

Dne 27. julija so trije oboroženi komunisti v Rosalnicih ubili Marijo Lenčarič in njeno hčerko Ano, drugo hčerko Terezijo pa ranili, medtem ko so žele pšenico.

Znani kolovodja Vasja, ki je bil komandant tako imenovanega dolenskega odreda, je dal ustreliti štiri partizane, ki se mu niso zdeli zanesljivi komunistični. Dal je pobiti tudi 19 drugih oseb, med temi tri otroke, dve ženski ter nekega 70letnega starčka.

13. julija so komunisti odvedli iz St. Jerneja občinskega tajnika Lojzeta Šetina ter ga po hudem mučenju še napol živega zakopali.

Pri Višnji gori so partizani prerežali žile Zupančiču Francu in ga nato ubili.

V času polzevske republike je imel vlogo krvnika neki Venceslav Vinko iz Oselice pri Muljavi, star 20 let. Ta človek se je bahal, da je ubil 50 oseb. Kot krvniški znak je nosil rdeč ovratnik ter rdeč pas preko ramen. V bližini Polzevega in Krške vasi so kmetje našli okrog 40 grobov, kjer so zakopane partizanske žrtve. Med kmeti s Polzevega so bili ubiti: orožnik Jože Markotov, upokojenec Hazelj iz Stične, sestra Bučar iz Gorenje vasi ter neki Potokar iz Zalne, dalje Zupančič iz Kranjske vasi, Jerac Janez iz Gatine ter Žogar iz Luč.

Vsa ta grozodejstva prihajajo sedaj polagoma na dan ter vzbujajo med ljudstvom

† Janezu Pavčiču - učiteljsniku

»Z zločinci se ne gradi nov svet!«

Dolgo nismo vedeli, kaj je s Teboj, dragi Janez. Še, ko je bil med nami pokojni tovariš Vinko, smo zvedeli, da so Te odpeljali, vendar smo zatrdno upali, da se bo vrnil. Nikakor nismo mogli verjeti, da bi mogli biti slovenski sinovi Kajni, ki bi v masah pobijali najboljše sinove lastnega naroda. Od takrat smo doživeli marsikaj. Vedno manj upanja smo imeli. In končno smo tudi za Tebe zvedeli, da si bil — umorjen. Prvi žrtvi na učiteljski, Vinku Mravljetu, se je pridružila še druga žrtev. Tovariš Vaju je družilo v življenju — tovarštvo Vaju družiti tudi v poveljanju...

Kako si bil Ti vedno vesel in dobre volje, dragi Janez! Kakor da je posijalo sonce, je bilo, ko si prišel Ti med nas. Tvoje žareče oči so delale čudeže. Življenje je bilo v Tebi, Janez, življenje, ki ga ima samo tako idealen mladec, kakor si bil Ti. Bog pa Te je v svoji modrosti in previdnosti poklical k sebi in s tem ponovno potrdil, da je naše delo dobro in pravilno.

Z zločinci se ne gradi nov svet! Vedno si govoril, da bomo le s poštenostjo in vztrajnim delom osrečili narod. Red, mir in delo je bilo Tvoje vodilo, zato si bil na poti onim, ki za podle cilje mednarodnega komunizma uničujejo slovensko ljudstvo.

Padel si, toda Tvoj mladi duh živi v dušah Tvojih tovarišev. Dva velika vzornika iz svojih vrst, ki sta dala življenje za svojo veliko idejo, ima mladi učiteljski naraščaj. Hočemo biti novo mladina, ki bo očistena in ojeklenela v ognju, ponosna Vajino misel v srca vseh sinov našega naroda. Počivaj v miru, dragi Janez, slovenski mladina Te ne bo pozabila! — Tovariši učiteljski.

Naročajte in čitajte »SLOVENCA«

Ustanovitev Vseučiliške pomoči pri kr. univerzi v Ljubljani

Člen 1. Pri Kr. univerzi v Ljubljani se ustanavlja »Vseučiliška pomoč« kot vzporedni organ vsega podpornega delovanja v prid vseučiliščnikom. Vseučiliška pomoč je pravna oseba. Člen 2. Viri dohodkov za Pomoč so: 1. zdravstveni fond, ki ga univerza že ima; 2. prispevki po 250 lir, ki jih morajo plačati vsi diplomiranci ali promoviranci ob prejemu diplome ali doktorske diplome. Enak prispevek morajo plačati tudi diplomiranci ali promoviranci katere koli univerze bivše jugoslovanske države ali inozemske, ki zahtevajo vpis v kak stanovski imenik ali se udeležijo natečajev, katere so razpisala javna oblastva. Takim prošnjam morajo biti priložene pobotnice o opravljenem plačilu prispevka pri blagajni vseučilišča.

Člen 3. Vseučiliška pomoč upravlja direktorij, sestavljen iz: 1. rektorja univerze kot predsednika; 2. tajnika Zveze bojevnih fašistov ali njegovega odposlanca; 3. predstavnika ministrstva za narodno prosveto pri Visokem komisarju ali njegovega odposlanca; 4. zaupnika Vseučiliške organizacije ali njenega odposlanca; 5. vseučiliškega profesorja — zaupnika Fašističnega šolskega združenja; 6. enega člana univerzitetne uprave. Upravni odbor zdravstvenega fonda se razpušča.

Člen 4. Navodila za poslovanje »Vseučiliške pomoči« se določijo v pravilih, ki jih sklene direktorij in predloži Visokemu komisarju v odobritev, nakar se objavijo v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Člen 5. Ta naredba, s katero se ukinito vse druge, njej nasprotujoče ali z njo ne združljive določbe o tem, stopi v veljavo z objavo v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Prenosi lastninske pravice v zemljiški knjigi

Ljubljana, 30. septembra.

V smislu dogovora od 29. julija 1942-XX o kupoprodaji nepremične imovine nemških izseljencev je prevzela »Emona«, zavod za poljedelstvo in nepremičnine v Ljubljani, od nemškega zavoda »DUT« (Deutsche Umsiedlungs-Treuhand-Gesellschaft Berlin) tudi nekatere nepremičnine nemških izseljencev v Ljubljani.

Zemljiškoknjižni urad je na osnovi kupoprodajnih pogodb, datiranih od 12. sept. 1942, sedaj izvedel pri nekaterih nepremičninah prenos lastninske pravice na zavod »Emona«. Zemljiškoknjižnemu uradu je bilo predloženih do sedaj 13 kupnih pogodb, ki so tiskane in zelo obsežne, kajti poleg uvoda, v katerem je naveden in utemeljen pravni položaj pogodb, je še deset členov, ki določajo pogoje prevzema nepremičnin. Pri 13 kupoprodajnih pogodbah gre za vrednost 1.994.900 lir. Med drugimi so odstopili »Emoni« svoje nepremičnine:

Skubec Riccardo, Ljubljana, Gledališka ul. št. 3, nepremičnino vlož. št. 212 kat. obč. Ljubljana-mesto (parc. št. 189 in 135/2) v izmeri 2058 m² (Cojzova hiša na Bregu) za 1.050.000 lir. Uršič Franc, Spodnja Siška št. 143, nepremičnino vlož. št. 341 kat. obč. Spodnja Siška (parc. št. 457/12 in 457/30) v izmeri 521 m² za 61.000 lir.

Dr. Saria Balduin, Ljubljana, Dermotova ulica št. 23, vlož. št. 629 kat. obč. Kapucinsko predmestje (parc. št. 364 in 78/7) v izmeri 653 m² (vila na Mirju) za 82.000 lir.

Reven Ivan in Kati, roj. Drobesch, Zgornja Siška št. 132, vlož. št. 749 in 1100 kat. obč. Zgornja Siška, za 70.700 lir.

Dr. Poje Franc in Ana, Ljubljana, Cesta na Rožnik št. 33, vlož. št. 271 kat. obč. Gradsko predmestje (vila), 180.000 lir.

Poje Johanna, roj. Zenko, Ljubljana, Pot na

Rakovo Jelšo št. 68, vlož. št. 2148, 2512 kat. obč. Trnovsko predmestje, za 7100 lir.

Pajk Pavel in Kunigil Marija, roj. Pajk, prvi Ljubljana, Salendrova ulica št. 4, in druga Gradec, Werangasse 21, vlož. št. 261 kat. obč. Ljubljana-mesto, za 125.000 lir.

Marolt Margereta, Ljubljana, Hirska ulica št. 16, vlož. št. 1140 kat. obč. Zgornja Siška (parc. št. 195/5 v izmeri 580 m²), za 14.000 lir.

Marolt Margereta, Ljubljana, Hirska ulica št. 16, vlož. št. 637 kat. obč. Udmat (parc. št. 321 v izmeri 502 m²), za 11.200 lir.

Lukas Oton in Jožica, roj. Zhona, Jarše št. 66, vlož. št. 284 kat. obč. Brinje, za 35.000 lir (štiri parcele v izmeri 621 m²).

Gaertner Viktor, Ljubljana, vlož. št. 23 in 329 kat. obč. Trnovsko predmestje (več parcel v izmeri 15.066 m²), za 35.000 lir.

Eltrin Marija, roj. Cencelj, Ljubljana-Moste, Predovičeva ulica št. 34, vlož. št. 339 kat. obč. Brinje (parc. št. 740/1 v izmeri 1000 m²), za 37.000 lir.

Eltrin Marija, roj. Cencelj, Ljubljana-Moste, Predovičeva ulica št. 34, vlož. št. 523 kat. obč. Moste (parc. št. 573/9 v izmeri 367 m²), za 62.000 lir.

Poznavalci nepremičninskega trga so splošno računali, da bo zemljiška knjiga v septembru zaznamovala zelo majhno število kupnih pogodb. Prav zadnje dneve pa so prispеле omenjene pogodbe, ki so njih število zelo dvignile in tudi skupno višino kupne vrednosti. Do dne 29. t. m. je bilo zaznamovanih v zemljiški knjigi že 30 kupnih pogodb za celotno vrednost 3.032.565 lir in 216.985 din. Avgusta je bilo le 15 kupnih pogodb za vrednost 159.724 lir. V devetih mesecih letos pa je bilo v zemljiški knjigi vpisanih 341 kupnih pogodb za vrednost 12 milijonov 79.985 lir.

Gospodarstvo

Zaposlenost delavstva v avgustu

Po podatkih Zavoda za socialno zavarovanje je znašalo število zavarovancev meseca avgusta v Ljubljanski pokrajini 25.085. Odstotek bolnikov je znašal 3.13. Povprečna zavarovana mezda je od julija na avgust narasla za 0,32 na 24,20 lire dnevno. Mezde moških delavcev so bolj narasle kot mezde ženskega delavstva.

V posameznih strokah je znašalo število zavarovancev: kmetijstvo 263, javni promet 422, začetni promet 273, industrija kamenja in zemlje 1.109, kovinska 1.181, gradnja prevoznih sredstev 112, kemična industrija 405, centrala za proizvodnjo sile 106, tekstilna industrija 966, papirna 743, kože in guma 271, predelovanje kože 475, gozdno-žagarska industrija 798, predelovanje lesa 612, hrana in pijače 837, tobačna industrija 571, gostilne, kavarne in krčme 903, oblačilna industrija in šišenje 1.171, gradnja cest ita. 1.599, gradnje nad zemljo 779, grafična industrija 657, higiena 843, občinski obrati 1.255, trgovina 2.683, denarni in zavarovalni zavodi 1.409, gledališča, evobodni poklici itd. 1.291, hišna služnina 3.490.

Italijanska električna industrija. V italijanski električni industriji (predvsem so to električne centrale, pa tudi številna podjetja za izdelovanje elektrotehničnih predmetov) je investiranih sedaj nad 15 milijard lir glavne in 4 milijarde rezerv. Vsa podjetja so delala z dobičkom z malimi izjemami.

Kmetijski pomen vzhodnih pokrajin. Agencija Stefani piše: Računati je, da znaša površina zasedenih vzhodnih pokrajin, v kolikor je posejana, okoli 15 milij. ha, od katerih je nad 12 milij. ha posejanih z žitaricami, zlasti s pšenico. Velja je tudi površina, posejana z oljarkami: približno 1 milij. ha ali ena četrtina vse ruske površine. Nadalje pokrivajo sončnice v zasedenih vzhodnih pokrajinah 25% vse ruske površine tozadevne kulture, soja 15%, konoplja 20%, ricinus 70%, zemeljski orehi 20% in tudi nekaj sezama. Računajo, da je sedaj v nemških rokah 100% vse proizvodnje kolce, 90% proizvodnje ricina, 85% konopljevinega semena, 50% sončnice, 45% soje in zemeljskih orehov, 20% lanenega semena in 15% sezama. V teh ozemljih je Rusija pridelovala 10% vsega svojega bombaža, približno isti odstotek gume, velike količine vina in sadja. Tudi živinoreja je zelo razvita, zlasti je mnogo goved in prašičev.

Kreditno združenstvo na Spodnjem Stajerskem. Kreditno združenstvo na Spodnjem Stajerskem je bilo v zadnjih mesecih reorganizirano. To velja tudi za Gorenjsko. Doslje je likvidiralo 229 kreditnih zadrug in je njih posle prevzelo 19 rafajznov. Dosedanjih 87 okrožnih zadrug je nadomestilo 47 rafajznov.

Poprava vojne škode v Srbiji. Srbska industrijska in obrtna podjetja, ki so doživela poškodbe v vojni, lahko uvozijo potrebne predmete iz inozemstva brez plačila carine in prometnega davka.

Jožef Löbel

Povest o insulinu

Ob tej uri zgodnjega mraka so električne luči migljale, ko da so s kopreno ovite, osvetljene okenske lipe so se zdele, ko da visijo nad prepadom, dovodni točni tramvajskih vozov so kresali toforno sinje iskre. Bilo je ob uri, ko se praznijo vse pisarne, ko se zdi, da se ves trgovski svet seli iz mestnega središča. Živa in strnjena gmota se je valila po občestnih hodnikih in vanjo zagoden neki mož štiridesetih let.

Nekaj se je zdelo profesorju znano na tem možu, ki se je bil zdaj pred hišo ustavil, pazljivo študiral mali črni izvesek z zlatimi črkami in potem vstopil.

Toda ko je trenutek kasneje zabrnal zvonec na stanovanjskih vratih in je precej nato prinesel služabnik posetnico, ni Minkowski prav vedel, kam bi del kasnega obiskovalca.

Charles Weller M. D. Cleveland (Ohio), je bilo natisnjeno na posetnici.

Šele ko se je zazrl prišlecu v umne, živahne oči, se mu je posvetilo v spominu.

»Weller! je vzkliknil. »Moj famulus iz Strasbourg! Mister! Clovek božji, odkod ste se pa vzeli?«

»Torej me res še poznate, po dvajsetih letih skoraj?« Obiskovalec je od veselja zardel. »Od kod sem se vzel? Prav iz Amerike prihajam in naravnost k vam, gospod profesor!«

Minkowski je bil resnično vesel. Oživila so v njem lepa strasbourška leta in zlepa mu ni bilo zadosti obujanja spominov o slednji podrobnosti njunega skupnega dela. Potem je pa hotel vedeti, kaj je Weller postal, kako živi v Clevelandu in ali je zdaj fiziolog ali kliničnik?

»Oh, Bogu bodi potoženo, ne to nisem ne ono,« je vzdihnil doktor Weller. »Precej nato, ko sem doktoriral, sem se oženil, z revnim dekletom povrh, s hčerko svoje strasbourške gospodnje; zato sem moral brž misliti na to, da si zaslužim denarja. Naselil sem se torej v svoji domovini kot praktični zdravnik, kot prav preprost poljski, gozdni in senežetni zdravnik.«

»Pa ste zadovoljni?«

»Moj Bog, postal sem pač pravi 'doe', kakor pri nas pravijo, ko pa še toliko ne utegnajo, da bi čelega 'doktorja' izgovorili.« Američan je smeje se skomignil z rameni.

»Toda moja prikrita ljubezen,« je nadaljeval, »velja že od takrat, ko sem smel pokukati v raziskovalno delavnico, samo njej, edino in samo znanosti. Vseh dolgih dvajset let sem sanjal o tem, da bom smel spet nekoč vdihavati osrečujoči zrak nemških univerz, in presrečen sem, da sem zdaj vendar že to ukalil toliko sem si prihranil, da bom lahko z ženo leto in dan potoval po Nemškem. Drugi moji rojaki se vozijo iz muzeja v muzej, jaz bom pa romal z medicinske fakultete na drugo, obujal stare spomine in si nabiral novih vtisov. Z Vratislavo sem začel; ali bolje, z vami, gospod profesor.«

»Če vam bom mogel biti vodnik na vašem krožnem popotovanju po medicini kakor koli na roko, sem vam seveda z velikim veseljem na razpolago,« je toplo odvrnil Minkowski. »Ali vam je, dragi kolega, kakšna panoga ali kakšen predmet prav posebno pri srcu?«

»To pač je odgovoril Weller, »to pač! Tudi jaz jašem svojega konjčka. Bržčas je sleherni rimski dninar, ki je smel Michelangelu donajati kamen pri zgradbi šentpeterske cerkve, čutil svoj živ dan neko prav posebno in osebno razmerje do katedrale, ki se mu je zdelo malce vsaj njegovo lastno delo. Pri meni je ista pesem: od tistih slavnih strasbourških dni, ko sem užival veliko veliko srečo, da sem vam smel, čeprav samo kot neznaten strežnik, pomagati pri raziskovanju; od takrat je ni stvari, ki bi mi bila bolj pri srcu in bliže mislim kakor raziskovanje sladkorne bolezni. Kakor pregnanec iz raja hodim venomer kukat skoz plot v izgubljeni vrt Eden, da vidim, kaj se notri dogaja. Toda Bog sam si ga vadi: ali je plot tako gost, ali pa živim tako daleč od ognjišč znanosti — naj bo, kakor že hoče, v teh dvajsetih letih sem o napredku zatiranja sladkorne bolezni presneto malo opazil. Nemara tičji prav v tem glavni vzrok, da me je tako vleкло v Evropo; v zibelko samo sem prišel gledat, zakaj se v njej nič ne gane.«

»Nu, tako hudo malo, kakor bi človek moral sklepati po vašem govorjenju, se pa spet ni zgodilo,« je dejal profesor Minkowski z drobnim nasmehom. »Ker se za te reči tako posebno zanimate, vam gotovo ni ušla novica, da so kmalu nato, ko sva midva našla 'pankreasov diabetes', odkril še 'soobistni diabetes'...«

Weller je priklimal.

»...Torej tudi veste, da nič več ne naprtnje mo odgovornosti za sladkorno bolezen pomanjkljivemu delovanju ene same žleze, kakor za naših strasbourških časov, temveč pred vsem porušeniemu ravnateljstvu med vsemi žlezami, neubranosti njihovega sozvočja, da tako povem. Sok trebušne slinavke se zdi torej v gonilu tega kolešaja samo zavora, nekako 'udrževalo' za tisti sladkor, kar ga je preveč.«

»Pač, pač, ta novica se je raznesla celo do mene na divji zapad,« je hitro pritrdil dr. Weller. »Toda prav zato, ker je stvar tako na dani, mi ne gre v glavo, zakaj ni to spoznanje vendar že rodilo posledice. Če ste približ, da se pojavi obolenje, kjer tega krotitela ni, zakaj ga ne vstavite, da bo napravil red? Zakaj niste bli po svoji poti do konca?«

(Dalje.)

se izposojala Zedinjenih držav tem državam še znatno povečala v raznih oblikah.

Japonska je razveljavila sovražne patente. Japonska vlada je sklenila ukiniti lastninske pravice za nadaljnjih 195 patentnih pravic, oz. varstvenih znamk, ki so last državljanov sovražnih držav.

Iz hrvatskega gospodarstva

Nova knjigarna in založništvo v Zagrebu. Državni propagandni in informacijski urad pri ministrskem predsedništvu je ustanovil lastno knjigarno in založništvo pod firmo »Velebit« v Zagrebu.

Nova založniška družba v Zagrebu. Z glavnico 1 milijona kun je bila ustanovljena v Zagrebu Ustaška založniška d. d.

Naložbe hrvatskih denarnih zavodov. Izšla je naredba o aktivah denarnih zavodov na Hrvatskem. Po tej naredbi mora biti najmanj 40% vseh vlog v zasebnih bankah v likvidnih naložbah, dočim ostane 60% za bančne operacije. Najvišji kredit za pravne osebe znaša 20% lastne glavnice posameznih bank. Banke ne morejo kupovati svojih lastnih delnic in lahko investirajo samo o 50% svoje glavnice v delnicah drugih denarnih zavodov. Z vložnim poslom se smejo pečati le banke, ki imajo nad 20 milij. kun glavnice in najmanj 10% rezerv v primeri z glavnico. Poleg tega se smejo z vložnim poslom pečati samo delniške družbe in zadruge. Izveti so od teh predpisov državni denarni zavodi.

Drobne novice

Koledar

Petek, 2. oktobra: Angeli varuhi; Leodegar, škof in mučenec; Teofil, spoznavalec; Eleuterij, mučenec — 1. petek.

Sobota, 3. oktobra: Terezija Deteta Jezusa, devica; Evak, mučenec; Kandid, mučenec; Maksimijan, škof in mučenec.

Lunina sprememba: zadnji krajec: 2. oktobra ob 11.27. Herschel napoveduje deževno vreme.

Novi grobovi

† V Ljubljani je mirno v Gospodu zaspala gospa Marija Osana roj. Svigelj, vdova po učitelju. Pogreb bo v petek, 2. oktobra ob pol 12.30 popoldne z žal. kapelo sv. Krištofa, na pokopališču k Sv. Križu. Naj v miru počiva! Zalujočim naše iskreno sožalje!

Osebnostne novice

— Poročila sta se 30. septembra v župni cerkvi sv. Petra v Ljubljani g. Stojan Stenovic, zobotehnik in kapelnik, in gđ. Mara Koprivec, uradnica PAB, iz znane ugledne družine Koprivčeve. V cerkvi jima je ob spremljevanju orgel in violinista g. Rotarja odpel zadnji samski labodnji spev g. Lipušček. Pri ljubljenskih novoporočencema želijo vso srečo in obilno božjega blagoslova na novi življenjski poti prijatelji in znanci.

Išla je 2. knjiga II. let. »Slovenčeve knjižnice«

„Neznani učenec“

Spisal Francesco Perri. — Radi tehničnih težav bo izšla 1. knjiga JANEZA JALENA

„Babri“ I. del

naslednji teden. — Kupite zgodovinski roman

„Neznani učenec“. — Naročite se na II. letnik

„SLOVENEČEVE KNJIŽNICE“

Šolnina

Kdor plača na leto davka	1.—4. r.	5.—8. r.
lir	lir	lir
nad 304 do 380	30	40
380 do 440	45	60
440 do 500	60	80
500 do 560	105	140
560 do 620	120	160
620 do 680	130	200
680 do 740	195	260
740 do 800	240	320
800 do 860	300	400
860 do 920	450	600
920 do 980	600	800
980 do 1040	750	1000
1040 do 1100	900	1200
1100 do 1160	1050	1400
1160 do 1220	1200	1600

Nad 19.000 na vsakih začetih 380 lir še po 4 lire več.

Zadnjič objavljena tabela ni bila v skladu s pojasnilom finančnega ravnateljstva.

— Na škofljski klasični gimnaziji v Ljubljani je vpisovanje od 1. do 5. oktobra in to v Baragovem. Začetek pouka bo pozneje objavljen. — Ravnateljstvo.

— Cela vrsta slovenskih književnikov sodeluje pri »Slov. knjižnici«. V drugem letniku »Slov. knjižnice« bomo skušali predstaviti zlasti slovensko mlajšo generacijo pisateljev — Krivec, Kunstelj, Beličič, Dular, Tomažič, Šali — izmed starejših pa Janeza Jalena, ki je spisal uvodno povest za drugi letnik pod naslovom »Babri I. del, ter Plestenjaka, ki nas bo razveselil z lepo povestjo »Nerodnež«. Prav tako bomo izdali po eno knjigo pisateljev Kersnika, Trdine in Levstika. Levstikova knjiga »Martin Krpan« je določena za nagrado rednim naročnikom »Slov. knjižnice«. Bo

Prilagam

vsem cenj. naročnikom položnico in prosimo za nakazilo naročnine za oktober.

Mesečna naročnina znaša 18 lir.

KULTURNI OBZORNIK

Koncert na dveh klavirjih

V vrsti naših znanih koncertantov se vsako leto stalno javljata imeni Marte Biziak-Valjalo in Silve Hrašovec. Že več let gošita tozadevno literaturo. Letos imata v načrtu dva koncerta, od katerih sta prvega absolvirali pred nekaj dnevi. Obširen spored je obsegal sedem skladb petih avtorjev. Na prvem mestu smo slišali Londonjeve variacije na Mozartovo temo, v katerih je skladatelj diktiral izraz klasično grajena tema. Mala suita istega skladatelja kaže veliko bolj subjektivne poteze, v izrazu je sveža, živo ritmična. Griegova Stara norveška romanca z variacijami je romantično občutena in v duhu dobe grajena skladba, v zvoku masivna, v obliki široko razpredena. Tomčev Nizki reč, suita ljudskih plesov, izpeljuje v prvem stavku v obliki prostih variacij en sam motiv, v drugem ima za motivacijski material tri plesne napeve, v tretjem zopet enega samega. Rheinbergerjev koncert je v prvem in tretjem stavku živo razgiban, v drugem pa nekam vsakdanji v izrazu. Spored sta zaključili Rahmaninova romanca in tarantela iz II. suite, dve vsebinsko naslovno odgovarjajoči skladbi.

Pianistki sta z lepo skupno igro dokazali, da od koncerta do koncerta napredujejo. Njena igra je usmerjena predvsem v blesteci zunanji izraz, zato so bili prišli do izraza skladbe virtuozno-tehnične značaja. Da bi arhitektonika in plastika skladb prišli povsod do popolne veljave, bi umetniki morali predvsem izvajati svoji koncert na dveh enakovrednih instrumentih, kar sedanja klavirja, ki ju imata na razpolago, gotovo nista. Tudi je mala filharmonična dvorana, v kateri se je koncert vršil, dosti primeren prostor za dojemante dinamično srednje močnih in tihih mest, dočim je za dinamično močna mesta akustično preozek okvir za en sam klavir, toliko bolj za dva. Dejstvo, da je občinstvo do malega napolnilo dvorano, je zadostna garancija, da bi se prihodnji koncert vršil v večjem

v večjem formatu, kakor je dosednji format »Slov. knjižnice«, to pa zaradi tega, da bodo prišle bogate ilustracije, ki jih bo nad 90 in ki jih dela domači slikar Lojze Perko, bolj do veljave. Prepričani smo, da bo vsak bralec rad pristopil med naročnike »Slov. knjižnice« in tako na najboljši in najplemenitejši način dal opore stvarno in moralno zlasti mlajši generaciji slovenskih pisateljev, ki hočejo bogatiti slovensko književnost. Ne odlašajte niti dneva, ampak se že danes naročite na »Slov. knjižnico« ter pritegnite med naročnike še svoje znance in prijatelje. Kdor bo pridobil 5 novih naročnikov, bo prejemal sam knjige »Slov. knjižnice« zastoj. Knjige bodo za naročnike le po 6 lir, v nadrobni prodaji pa mnogo dražje. Knjige lahko naročite pri upravi »Slov. knjižnice«, Kopitarjeva 6, pri podružnici na Miklošičevi cesti 5, pri Ljudski knjigarni, Pred škofijo, kakor tudi po raznih trafikah in pri naših zastopnikih oziroma inkasanth.

— Učiteljsko okrajša Ljubljana — okolica (vzhodni in zahodni del), ki trenutno biva v Ljubljani, naj se čimprej zgleda v prosvetni pisarni, Hrenova ulica št. 11, prilijče levo, soba št. 1.

— Visji trgovski tečaj pri trgovskem učilišču »Christofor učni zavod« v Ljubljani, Domobranska cesta 15. Vpisovanje se vrši dnevno dopoldne in popoldne ob običajnih uradnih urah. Sprejemajo se redni slušatelji (lee), ki so dovršili redni enoletni trgovski tečaj ali višje razrede srednje oz. njeje sorodne strokovne šole ali pa popolnoma dovršili srednjo oz. strokovno šolo. Vpisovanje traja do 6. oktobra. Tega dne se prično redna predavanja. Podrobne informacije in prospekti na razpolago pri ravnateljstvu.

— Združeno kmetovalcev v Ljubljani opozarja vse one kmetovalce, katerim je bilo izstavljeno dovoljenje za prehod čez kontrolno črto do 30. septembra 1942, da je dovoljeno podaljšano do 15. oktobra t. l. Pripominjamo pa, da dovoljenja za potovanje s vlakom ne bodo podaljšana.

— Stenografski in strojepisni tečaji — dnevni in večerni — začetniški in nadaljevalni, odobreni od šolske oblasti, se prično v začetku oktobra. Slovenska, hrvaška, italijanska in nemška stenografija. Učnina zmrna. Posebni tečaji za stroje-pisje, knjigovodstvo in tuje jezike. Zahtevajte pred vpisom nove podrobne prospekte v pisarni ravnateljstva: Trgovski učni zavod, Ljubljana, Kongresni trg 2.

— Vpisovanje v enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti pri Trgovskem učnem zavodu v Ljubljani, Kongresni trg 2, se vrši dnevno od 9 do 12 in od 3 do 6 popoldne v pisarni ravnateljstva. Redni pouk se bo pričel dne 7. okt. Sprejemni pogoji: dovršeni 4 razredi meščanske ali srednje šole. Dijaki (inje) z nižjo predizobrazbo se sprejmejo v posebni oddelek tečaja. — Podrobna pojasnila in prospekti so interesentom na razpolago.

LIUBLJANČANI!

Išla je prva knjiga drugega poljeja „Naše knjige“:

Goričanec

Vse tiste, ki niste prejeli naših prospektov za program drugega poljeja Vas najvredneje prosimo, da se oglašite v naši knjigarni ali v podružnici Miklošičeva 5, kjer boste prejeli prvo knjigo, prospekte in vsa podrobna navodila. Založba „Naše knjige“

LIUDSKA KNJIGARNA — LJUBLJANA
PRED ŠKOFIJO 5

— Čebelarji! Slovensko čebelarstvo društvo poziva svoje podružnice, ki jim pripada sladkor iz lanskega preostanka, naj javijo, če naj jim ga pošlje po železnici proti povzetju, ali če ga bodo prevzele same pri društvu v Ljubljani. Člani Ljubljanske podružnice in direktni člani naj pridejo ponj v društveno čebelarstvo takoj!

— Kuhanje težavno? Pomagajte si z najnovejšo kuharsko knjigo, v kateri so recepti preračunani prav za današnji čas in za racionirana živila. Ne bo vam žal. Domačo kuharico Marije Remčeve dobite v vsaki knjigarni za 16 lir.

— Obetajo se lepi jesenski dnevi. Po barjanjski jutranji megli, ki zelo nizko valovi, se navadno obetajo lepi jesenski dnevi. V sredo je bil iz-

prostoru, kjer bi bilo reševanje gori omenjenih problemov dosti enostavneje. M. T.

Kulturni drobiž

Slovenski učitelj, št. 7—9, prinaša bogato gradivo iz pedagoške stroke ter praktičnega učiteljskega. Na uvodnem mestu se nadaljuje lepa razprava o pedagoškem pomenu Blažeta in Nežice v nedeljski šoli, ki obhaja letos stoletnico svojega nastanka. Piec razčlenjuje s pedagoškega zrišča vsebino prvega šolskega v knjigi ter ga sodi ob merilih najodbojnejših pedagogov, da pride do zaključka, kako sodoben je še danes Slovomski praktično pedagoški način. — Dr. Vinko Brumen nadaljuje razmišljanje o meščanski šoli in srednji šoli z namenom, da si pridejo poklicni šolski politiki in vzgojitelji sami do jasnih pojmov ter do pravih tlorisov obeh tipov šol. — Dr. Fr. Ambrožič podaja v članku Preko Krščanskega nauka za prvenec do novih veroučnih knjig, lep načrt, kako naj sestavimo katehete nove veroučne knjige, kakor jih zahteva za naše kraje načrt za srednje in meščanske šole, ki je stopil l. 1941-42 v veljavo. Ta načrt eloni na smernicah verske pedagoškega gibanja zadnjih desetletij in sad teh reform je že Krščanski nauk za prvenec. Sedaj pa je treba to stavbo učbenikov, katerim je postavljen temelj, s tem Krščanskim naukom dograditi do najvišje stopnje. In načelom, kako naj se dogradi, da bo v skladu z modernimi metodami in načrtom, naj pri-sepeva nekaj smernic ta članek — Jan Rotar govori v posebnem članku o delu in dolžnostih šolskega upravitelja. — S. Z. predstavi prvi učni načrt v literarni obliki in z malo hudomušno tragično noto. — V rubriki iz šolskega življenja govori S. Beata Elener o ljubezni v vzgojnem svetu. Kristina Hafnerjeva pa rešeta mladinsko književno produkcijo ter jo registrira s pedagoškega stališča, v koliko je kakšna knjiga primerna otroku v teh in teh letih. Zelo zanimiv in potreben pregled. — Med književnimi vestmi je ocenjen prevod Majoevičevega Kirurgovega življenja. Na platniah pa je odlomek iz Cankarjeve žrtve pred pragom, vključen pod skupni naslov Slike iz učiteljskega življenja. — Slovenski učitelj je glasilo Slovomski družbe v Ljubljani ter pedagoška revija.

redno lep jesenski dan. Večerna zarja je bila čudovita in ta navadno lepo vreme za naslednji dan napoveduje. V četrti spet megla, gosta in nizka na Barju. Noč svetla in zvezdnata. V sredo je topiometer pokazal maksimum + 24° C v senci, v četrti jutraj pa se je temperaturni minimum dvignil od + 6.6° na + 9° C. Zračni pritisk se krepil. Barometer je v četrti jutraj pokazal spet visoko stanje 769.1 mm. Prav zanimivo je, kako velikanski skok je napravil barometer v zadnjih treh dneh. Dne 28. septembra je dosegel barometer v septembru najnižje stanje 754 mm, nato pa se je začel skokoma in rapidno dvigati tako, da je v četrti že dosegel gori naznačeno stanje. V treh dneh skok za dobrih 25 mm. V septembru je barometer pokazal zelo značilno krivuljo zračnega pritiska, ki se da kratko označiti s skrajnimi točkami: 1. septembra 761.5 mm., 11. septembra rekordna višina 772.2 in 28. septembra rekordna nižina 754 mm. Jutranji temperaturni minimum v septembru: 1. septembra + 14, 8. septembra + 15.2, 16. septembra + 15, nato 18. septembra + 9, 23. septembra + 15 in 30. septembra + 6.6 stopinj Celzija. Maksimum: 1. septembra + 31.8, 4. septembra + 32.5, 16. septembra + 18.4, 23. septembra + 18 in 30. septembra + 6.6° C. Letos je september zaznamoval do 14 vročih dni in še manj, zelo vročih nad + 30° C temperature pa je letos bilo 6. V septembru je bilo 13 deževnih dni in 103.8 mm dežja. Ta september ni dosegel svojega mesečnega padavinskega povprečnika 140 mm, kakor letos sploh noben mesec ne.

— Zaradi tatvine sladkorja obsojen na 18 mesecev. V septembru so se na okrožnem sodišču v Ljubljani vrstile kazenske razprave, ki so imele za glavni predmet tatvine najrazličnejših živil in življenjskih potrebščin. V sredo, 30. septembra, je bil pred malim kazenskim senatom obsojen na 1 leto in 6 mesecev robije 37 letni Ljubljčan, po poklicu kleparski pomočnik, Matko Razberger, ker je 11. avgusta ponoči vplomil v podstrešno shrambo gostilničarja Marka Vističa na Miklošičevi cesti št. 4 in odnesel 40 kg sladkorja, 7 mesnih konzerv in vrečo iz jute, vse v vrednosti 400 lir. Razberger je star poklicni vlomilec in kriminalen tip, ki je bil pred 4 leti osušen groznega umora na Javorju. Bil je zaradi tega umora več mesecev v preiskovalnem zaporu, toda naposled izpuščen na svobodo, ker je bilo proti njemu kazensko postopanje ustavljeno zaradi pomanjkanja dokazov. Z Razbergerjem je bil te vlomne tatvine soobtožen tudi 43 letni trgovski pomočnik Milan B., ki pa je sodelovanje pri vplomu zanikal, a priznal, da je pomagal ukradeni blago naprej prodajati in razpečavati. Ta je bil obsojen le zaradi prestopka razpečevanja ukradenega blaga na 6 mesecev strogega zapor, ker je bil poprej že večkrat zaradi slanih deliktov kaznovan.

Ljubljana

God sv. Terezije Deteta Jezusa

V karmeličanski cerkvi na Selu, Ljubljana-Moste, bo slovesnost v čast sv. Mali Tereziji že v petek, 2. okt. ob 5 popoldne. Najprej pridiga. Govori g. kanonik Ivan Gogala. Po govoru blagoslov rož in pete litanije Matere božje. Od 7 do 11 vsake pol ure tiha sv. maša. Popoldne ob 5 govor, g. župnik Spendal. Po pridigi blagoslov rok in pete litanije. Na praznik sv. Male Terezije prejmejo v karmeličanski cerkvi popolni odpustek vsi, ki izpolnijo navadne pogoje. Ta privilegij je dala sv. stolica karmelski cerkvi. Lepo povabljeni! Letos je 45 let, kar je v Ljuzje umrla sv. Mala Terezija. Pomojmo jo, naj nam natrosi obljubljenih rož.

1 Rožnenska pobožnost v župni cerkvi sv. Jakoba se bo letos kot izredna pobožnost opravljala še s posebnim poudarkom. Da se verniki čim bolj poglabijo v premišljevanje skrivnosti sv. rožnega venca, se jim bo pred molitvijo v par besedah razložila njih vsebina in pomen za življenje. Pobožnost bo začeti s četrtkom, 1. oktobra, ob delavnih vsak večer ob pol 7, ob nedeljah, razen prve v oktobru, popoldne ob 3. — Na rožnensko nedeljo, 4. oktobra, ki se v šentjakovski župni cerkvi zaradi tu za vso škofijo ustanovljene bratovščine sv. rožnega venca vsako leto obhaja z veliko slovesnostjo, pride med šentjakovski ljubljane sam prevz. g. škof dr. Gregorij Rožman, da v pridigi ob pol 12 dopoldne pove svojim vernikom prazniku primerno besedo in ima potem slovesno pontifikalno sv. mašo. — Popoldanska pobožnost bo ob pol 7 zvečer.

1 Cerkev sv. Florijana, kjer se časti milostljiva podoba M. B. Sedem žalosti, je čez dan odprta od 9 do 12 in od 14 do 18. Vsak petek je tam sv. maša za mir.

1 Mesečna rekoletska ljubljanskih gg. duhovnikov bo v Domu duhovnih vaj na prvi petek, 2. oktobra. Začetek točno ob 5 popoldne. Zbirališče v hišni kapelici. Vsi ljubljanski gg. duhovniki vlnodno vabljeni. — Vodstvo.

1 Učite se stroje-pisja, stenografije itd. Novi eno-, dvo- in trimesečni stroje-pisni tečaj priro začetkom oktobra. Desetprstna najuspešnejša učna metoda. Edinstvena največja moderna stroje-pisni-ka, 60 pisalnih strojev raznovrstnih sistemov. Računski, razmnoževalni stroji! Učnina nizka! Specialni stenografski, knjigovodski, jezikovni in drugi tečaj, vsi priznani po pravilniku, odobrenem od šolske oblasti. Prijavite se v tečaj, ki je za Vas prikladen. Podrobne informacije, nove prospekte dobite brezplačno pri ravnateljstvu: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15.

1 Duhovne vaje za gospe in matere! Na posebno željo gospe bo še en tečaj duhovnih vaj in sicer od 5. do 9. oktobra. — Pridite, slovenske matere, da si boste v dneh tihega razgovora z Bogom zadobile novih duhovnih sil in uche. Duhovnih vaj se lahko udeležite tudi vse tiste gospe, ki bi zamogle prihajati samo h govorom. Pričetek duhovnih vaj bo 5. oktobra ob 6 zvečer. Prijavite pa se čimprej na naslov: Lichtenurnov zavod, Ambrožev trg 8. Tu dobite nadaljni spored.

1 Jezikovni tečaj raznih modernih jezikov — dnevni in večerni — se prično začetkom oktobra. Začetni, nadaljevalni in konverzacijski tečaj. Poučujoči priznani strokovnjaki in prvovrstni praktiki. Na željo pouk v trg korespondenci. Posebni tečaj za stenografijo, knjigovodstvo, stroje-pisje itd. Tečaj so priznani od šolske oblasti. Učna metoda je lahko, umljiva in uspešna. Učnina zmrna. Zahtevajte nove prospekte: Trgovski učni zavod, Ljubljana, Kongresni trg 2.

1 Seznamni davnih trgovcev za gostilne od začetnice A do G bodo razgrnjeni do 14. oktobra, za gostilne z začetnicami H do L do 15. okt., za gostilne od M do P do 16. okt. in za gostilne z začetnicami R do Z do 18. okt., za trgovine z alkoholnimi pijačami, sodavičarje, kavarne, hotele za trgovine z delikatesami in za kinematografe bodo pa razgrnjeni do vseh tega 19. oktobra v sobi štev. 19 mestnega odpravnštva v III. nadst. magistratne hiše za vodnjakom.

1 Krompir na živilske nakaznice razen že objavljenih trgovcev dele tudi trgovine: Josip Seme na Opekarski cesti, Karel Marolt v Tr-

DVOBAZREDNA
TRGOVSKA ŠOLA
Zbornice za trgovino, obrt in industrijo
(Pokrajinska korporacijskega sveta)
LJUBLJANA, Gregorčičeva 27
(TRGOVSKI DOM)

Zavod ima pravice enahih državnih šol
SPREJEMA
DIJAKE Z MALO MATURO ALI ZAVRŠENIM IZPITOM MESC. SOLE
VPISOVANJE VSAK DAN I OPOLDNE
TRGOVSKI DOM — III. NADSTR.
Začetek pouka 3. OKTOBRA

novski ulici 15, Helena Kušar v Rožni dolini IX-5, Gregor & Comp. na Bleiweisovi (prej Tyrševi) cesti 15, Rudolf Jereb v Čampovi 8, Niklsbacher na Bleiweisovi (prej Tyrševi) 36, Gospodarska zveza in Gospodarska zadruga na Bleiweisovi (prej Tyrševi) 29, Bogo Motoh na Krekovem trgu, Nežka Stular na Bleiweisovi (prej Tyrševi) 3, Angela Oven v Hrenovi ul. 19, Matko Soklič, Pred Konjusić 4, Julija Mlakar v Bežigradski ulici 20 in na Starem trgu 28 ter Pavel Krulje v Gerbičevi ulici 3.

1 Ljubljanski kvartet bo izvajal na svojem koncertu dne 5. t. m. poleg Dvořakovega in Beethovenovega Godalnega kvarteta tudi Lhotkov Koncert za godalni kvartet, Fran Lhotka, bivši rektor zagrebške Glasbene akademije, je plodovit skladatelj, ki je obogatil hrvaško glasbeno literaturo z mnogimi pomembnimi deli. Velik uspeh je žela njegova glasba v Nemčiji in Šveici, katero je napisal za umetniško dvojico Pio in Pino Mlakar-jevo, za njihove baletne umetnine. Njegov Koncert za godalni kvartet se je že večkrat izvajal z velikim uspehom od članov Zagrebškega kvarteta. Ljubljanski kvartet tvorijo gg.: Leon Pfeifer I. violina, Albert Dermelj II. violina, Vinko Sušteršič viola in Cenek Sedlbauer čelo. Koncert bo v ponedeljek, 5. t. m. ob pol 7 v veliki filharmonični dvorani. Vstopnice so v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice.

Naznanila

ROKODELSKI ODER. »Kadar se utrga oblaki, je pomembno delo v najnovejši slovenski dramatik. Sodoba snov in domače okolje dajeta dramati posebno privlačnost. Osrednja misel, ki prepleta dejanje, da se vse zruši, kar je zgrajeno na napačni podlagi, daje delu resnično človeško vrednost. Delo uprizaro Rokodelski oder v nedeljo dne 4. oktobra ob 5. Vstopnice se dobe v predprodaji na dan predstave med 10 in 12 in dve tri pred predstavo v društveni pisarni Petrakova 12, I. nadst.

RADIO. Petek, 2. oktobra: 7.30 Lahka glasba — 8 Napoved časa: poročila v italijansčini — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovensčini — 12.45 Koncert alistične Sturm-Stritar Bogdane — 13 Napoved časa: poročila v italijansčini — 13.15 Poročila Vrhovnega Porvelstva Oboroženih sil v slovensčini — 13.17 Koncert redijskega orkestra: volti dirigent D. M. Sijano, Simfonična glasba — 14 Poročila v italijansčini — 14.15 Pisana glasba vodi dirigent Petralia — 14.45 Poročila v slovensčini — 17.15 Plošče — 19 Govorimo Italijansko: prof. dr. Stanko Lehen — 19.30 Poročila v slovensčini — 19.45 Pisana glasba — 20 Napoved časa: poročila v italijansčini — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovensčini — 20.30 Voljanske pesmi — 20.45 Znanj dueti — 21.15 A. Nictora: Pogovor s Slovenci 21.35 Pisana glasba — 22.15 Pesmi za vse okuse: orkester vodi dir. Segurini — 22.45 Poročila v italijansčini.

LEKARNE. Nočno službo imajo: dr. Piccoli, Bleiweisova c. 6; mr. Hočevar, Celovška c. 62; mr. Gartus, Moste, Zaloška c. 48.

POIZVEDOVANJE. Izgubila sem Poselsko knjžico in krušno karto na ime Ivana Suhadolnik. Prosim najditelja, da odda: Poljanski nasip 4 (v eukranji).

Najdena je bila na pokopališču zlata damska zaplestica, ki se dobi na Vodnikovem trgu 4-1.

Zgubila se je rjava usnjena leva rokavica od Mešnega doma do Kodeljevega. Pošten najditelj se naprosi, da jo odda proti nagradi v upravnštvu »Slovenec«.

Iz Novega mesta

Namesto venca na grob pokojne ge. Sajetove je darovala gđ. Znidarišič tuk. šolski polikliniki Zdravstvenega doma 100 lir za revne dojenčke. Za plemeniti dar iskrena hvala.

Nov kanonik. Za kanonika koleg. kapitlja v Novem mestu je imenovan g. Strukelj Alojzij, župnik v Leskovcu pri Krškem. Rojen dne 18. okt. 1896 v Sv. Vidu nad Cerkljico je bil v mašnika posvečen l. 1921 ter po končanih bogoslovskih študijah poslan za kaplana v Leskovcu pri Krškem. Ko je odšel župnik Kurent iz Leskovca, mu je kot župnik sledil njegov kaplan Strukelj, ki je veliko leskovsko župnijo vodil z vneom in skrbnostjo do lanskega leta. Nato se je naselil v bolnišnici usmiljenih bratov v Kandiji, kjer je med bolniki in ob bolniški postelji nešteti bolnikom lajšal duševne in čisto tudi telesne rane, tako da je njemu, ki je med prvo svetovno vojno leta in leta nosil vojaško suknjo, potekalo posled življenje v službi ljubezni v moški bolnišnici. Sedaj je imenovan za kanonika starodavnega kapitlja v Novem mestu. Upamo, da bo še dobro ohranjen nosil to čast in z njo združene dolžnosti prav dolgo in bo slednjič odpotoval k Njemu, ki je sama ljubezen, kjer ne poznajo ne vojne ne nenadnega slovesa od župnije. Instalacija novega g. kanonika je bila v četrti. 1. oktobra ob 10 dopoldne v kapeli g. prošta Karla Cerina.

Z Gorenjskega

Hude kazni za prestopke proti določilom o delovni službi. Pred kratkim so bile kaznovane tri osebe iz Litije in Vač, ker so mislile, da jim ni treba izvršiti ukaza delovnega urada. Pred sodiščem so se vsi trije zagovarjali, da so jih drugi nagovarjali, naj nikar ne izvrše naloge delovnega urada, ali pa, da jih doma niso mogli pogrešati. Uradno sodišče v Litiji je kaznovalo vse tri z globo 500 mark, v slučaju neizterljivosti pa bodo sedeli vsak po 5 mesecev. Povrniti morajo tudi stroške kazenskega postopanja.

S Spodnjega Stajerskega

V mariborski bolnišnici sta umrla 29 letna prodajalka Zofija Jug iz Maribora in 48 letni kovač Jakob Koren iz Dogač. V Mariboru je umrla v visoki starosti 87 let zasebnica Ana Braček, na leznem pa 39 letna uradn. vdova Alojzija Mojzer.

Nesreče. Pri spravljajanju napolnjenega lesa se je ponesrečil gasilec in mizar 27 letni Franc Simenčič iz Maribora. Velik hlood mu je padel na nogo in mu jo zmečkal — 32 letni inž. Franc Krajncič je padel z motornega kolesa in si hudo poškodoval levo nogo. — Kri si je zastupil na levi nogi 33 letni hlapec Jurij Bredan iz Slovenske Bistrice. — Konj je udaril s kopitom 12 letnega Štefana Srečna iz Selnice pri Mariboru in mu zadal hudo rano na levi nogi.

Miklova Zala

SPISAL DR. J. SKET

KRAJEV. GODEC

476

Se isti dan je poslal sultan jezdece za kristjansko sužnico na vse strani svojega velikega cesarstva. Imeli so ukaz in povelje, obadva živa ujeti. Zatorej so po cele noči jahali na brzih turških konjih ter iskali ubegla kristjana. To so bili tako imenovani »pesjani«, kakor jih pozna slovenska narodna pravljica: oddaleč vohajo kristjana in ga zasledujejo kot psi zajca.

477

Večkrat so ju že ti jezdeci zasledili, ali Zalika in Marko sta se jim večkrat srečno umaknila. Zvedela sta namreč skrivnost, kako je mogoče uiti pesjanom. V temni noči sta prišla v velik gozd v bolgarski deželi nekje, kamor sta se hotela skriti. A počivati nista mogla nikjer, kajti divje zveri so ju preganjale povsod. Šla sta torej dalje po šumi ter zagledala luč v majhni koči.

478

Ko stopita vanjo, je bila — prazna. Toda tedaj prikreva starka in zavpije: »Kaj ti četa tu, nesrečna človeka? Bežita, da vaju Turki ne raztrgajo. Tudi jaz sem bila kristjana. Smilita se mi, zatorej vama dam dober svet: Ponoči bežita naprej, kolikor moreta, podnevi pa počivajta, stoječa v vodi pod drevesnimi koreninami ob rekah. Glavo imejta pokrito z zeleno celino!

ŠPORT

Plavalni »maraton« zares

Za najdaljšo progo v plavalnem športu velja ona na 1500 m, ki jo zmorejo preplavati najvztrajnejši v približno 19 minutah. Tu pa tam pa čitamo tudi o podjetnih plavalcih, ki ostajajo v vodi po ure in ure ali pa celo ves božji dan.

Nedavno je vzbudil italijanski pionirski major Serrato veliko pozornost med športniki. Preplaval je moreko ožino med Kreveso na grški celini in Santo Neuto na otoku Leukas. Razdaljo 16 km je preplaval v 7 urah in 22 minutah. Mestoma se je moral boriti s hudim tokom in je porabil na najtežjem mestu za 300 m uro in pol časa. Serrato so nadzirali častniki, ki so poslali o njegovem uspehu posebno poročilo italijanskemu olimpijskemu odboru in državni plavalni zvezi.

Šport v kratkem

Vienna je zmagala na turnirju nogometnih mojstrov. V Bratislavi so prišli tokrat na svoj račun prijatelji nogometa, ki so uživali nad igrami Vienne, Gradjanskega, Bratislave in Venusa (Bukarešta). Pri prvem srečanju je odpravila Bratislava rumunskega prvaka Venusa z 2:1, izid med Vienne in Gradjanskim iz Zagreba pa je bil 3:3. Zreb je odločil v korist dunajske Vienne in tako sta igrala v nedeljo Bratislava in Vienna finalno tekmo turnirja. Po živahni igri, kateri izid je bil 6:5, so zmagali Dunajčani. Zanimivo pa je dobiti, da je Vienna vodila že s 5:1. Slovaki pa so si v drugem polčasu vendarle opomogli in malo je manjkalo, da niso izenačili. Gradjanski je igral še z Venusom in zmagal 2:1.

V številkah bi bil izražen izid bratislavskega turnirja takole:

Vienna	2	1	1	0	9:8	3
Gradjanski	2	1	1	0	5:4	3
SK Bratislava	2	1	0	1	7:7	2
Venus — Bukarešta	2	0	0	2	2:4	0

Kaj bo novega v nedeljo? V Italiji bodo otvorili v nedeljo 4. oktobra prvenstveno nogometno sezono 1942-43. V A razredu, v katerem nastopajo najboljša moštva, bosta nastopila tudi dva nova kluba, Bari in Vicenza. Zasedla sta mesti Modene in Napolija, ki sta na koncu zadnjega prvenstva izpadla in se preselila v B razred. V razredu najboljših bo nedeljski spored tale: Rim: Roma—Fiorentina, Genova: Genova—Vincenza, Torino: Juventus—Milano, Livorno: Livorno—Venezia, Milan: Ambrosiana—Torino, Bari: Bari—Liguria, Bologna: Bologna—Atalanta, Trieste: Triestina—Lazio. V vsem bo tekmovalo v A razredu 16 moštve, v B pa 18. — Velik športni dan bodo imeli v nedeljo v Kopenhagenu. Prijatelji nogometa bodo gledali meddržavno tekmo med Švedi

in Danci, oni pa, ki jim je nogomet premalo razburljiv, bodo šli na boksarske tekme. Tudi v boksarskem ringu bo gostovalo švedsko predstavništvo.

Nurmi ostane Nurmi. S precejšnjo zamudo, vendar še vedno vredni branja, prihajajo inozemski komentariji k Haeggovem svetovnem rekordu v teku na 5000 m (13:58.2). Ugleden finski častnik je izjavil naslednje: »Ne gre, da bi primerjali športnike raznih generacij. Zato je tudi težko postavljati Haegga ob Nurmija. Nekaj pa vendar lahko ugotovimo: Nurmi se je naučil svoje umetnosti v letih asketskega in zagrizenega dela, združenega z naporom in znojem, Haegga pa je obdarila narava prav za prav z vsem. Lahko bi rekli, da je Haegg mojster, ki je padel z neba. Velikega Nurmija, ki je storil svetovnemu športu toliko uslug, pač ne moremo potisniti v ozadje samo zaradi tega, ker občudujemo vrsto Haeggovih rekordov. Nurmi ostane Nurmi in bo ostal tudi še l. 2000.«

V češkem nogometnem prvenstvu so igrali v nedeljo drugo kolo. V Olomucu je gostovala enastorica Plzna in dosegla 2:2, praška Bohemia je podlegla v Pardubicah z 0:2, Slavija pa je slavila visoko zmago nad SK Rokonic 8:0. Po drugem kolu vodi praška Slavija s 4 točkami, tej sledi Pardubice (3), Olomuc (3), Plzen (3), Sparta (3), na zadnjem mestu pa je Bohemia z razliko golov 1:10.

Hiter pešec. V Budimpešti so tekmovali pešci v hoji na 5 km. Najhitrejši je bil Selmecci, ki je zmagal v 20:57.6 min.

Turški nogometaši bodo odpotovali 12. okt. na 3 tedensko gostovanje po Nemčiji.

Po kratki mučni bolezni je doživel naša ljubljena, nepozabna, skrbna in zlata mamica, hčerka, gospa

Majda Arhar roj. Porenta

previdena s toližili svete vere. Pogrebe predrage pokojnice bo v petek, 2. oktobra 1942, ob pol 5 popoldne z Zal, iz kapele sv. Petra k Sv. Križu.

Ljubljana, Kaisersteinbruch, dne 30. septembra 1942.

Žalujoči sinček Janezek, starši, brata Tone in Marjan

VABILO

NA REDNO LETNO SKUPŠČINO
Zveze gospodarskih zadrug v likvidaciji
v Ljubljani,

ki se bo vršila v ponedeljek 19. oktobra 1942-XX ob 15 v poslovalnici Zveze, Ljubljana, Gospodarska 2-1, s sledečim dnevnim redom: 1. Otvoritev skupščine in volitev zapisničarja ter dveh overovalcev. 2. Čitanje zapisnika zadnje letne skupščine. 3. Poročilo likvidatorjev o poslovanju in letnem računu za poslovno leto 1941. 4. Poročilo nadzornega odbora, sklepanje o razrešnici likvidatorjem in nadzornemu odboru ter o poročilu bilančne izgube. 5. Predlogi in pritožbe zadržnikov ter slučajnosti.

Eventualni predlogi in pritožbe se morajo vročiti likvidatorjem najkasneje do 11. oktobra 1942-XX. — Ako bi skupščini ob napovedanem času ne prisostvovalo po zakonu predpisano dovolj število delegatov, se bo nova skupščina vršila pol ure kasneje istotam in z istim dnevnim redom, ki bo pravnoveljavno sklepala neglede na število navzočih delegatov. Delegati se izkažejo s pisnimim pooblastilom »zadruga, ki jo zastopajo. Likvidatorji.

Mali oglasi

Službe

Dobe:

Dipl. tehnika gradbenika mladega, z nekaj prakse, s popolnim znanjem italijanskega jezika, iščem. — Nastop takoj. — Ponudbe pod »Dober risar 5354« na upravo »Slovenca«.

Prodamo

Heraklitne plošče

ima na zalogi

Jos. R. PUH, Ljubljana, Gradaška ulica 22, telefon 25-13.

Salonski gramofon

His Master, z vdelanim zvočnikom in najfinjšo zvočnico ter 50 ploščami, ugodno prodam. Vodnikova cesta 14.

Kupimo

Divji kostanj

60 cent. kg. — Zelišča in zelenjave ter suhe in sveže gobe ugodno prodaje pri »ALPA«, Vidovdanska cesta štev. 18.

Umrla nam je naša ljubljena mama, stara mama, teta, svakinja in tašča, gospa

Osana Marija roj. Švigelj

vдова po učitelju

Pogreb drage pokojnice bo v petek, dne 2. oktobra 1942 ob pol 4 popoldne z Zal, iz kapele sv. Krištofa k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 30. septembra 1942.

Žalujoči otroci in ostalo sorodstvo.

A. Fogazzaro:

1

Palača ob jezeru

I. DEL

I.

Vrata vagonov so se druga za drugo zapirala s silo. Sanjarski potnik si misli, da jih morda zapira neizprosna usoda, ki bo odnesla zdaj njega in tovarise v temo. Locomotiva piska in močni udarci odmevajo od vagona do vagona do konca. Vlak se počasi pomika iz obširnega pokritega postajališča, iz svetlobe v senco noči, iz nerazločnega hrupa vlemesta v samotno pokrajino, pogreznjeno v sen. Vije se kakor pošastna kača med labirintom tračnic, dokler ne najde prave poti, nato plane po tej in rjove, vsa tresoč se od glave do repa, polna hrupa v vsej svoji dolžini.

Težko je uganiti, kaj misli sanjarski potnik ves prevzet sredi oblakov dima, dežjem isker in temnih oblik dreves in hišic. Morda je proučeval skrivni smisel čudnih in nerazumljivih znakov, ki so bili uvezeni na popotni torbi, ki je ležala na nasprotnem sedcu. Nepremično jo je gledal in premišljal usnice, kakor kdor hoče nekaj zračnati, nato pa je dvignil trepalnice, kakor da bi se mu zaključek zdel nemogoč.

Vlak je prešel že več postaj, ko se je nenadoma zdrnil ob nekem imenu, ki je zazvonelo v tihni noči. Svež zrak je planil v odtelek in zmedel njegove misli. Vlak je obstal in vrata vagona so se odprla. Potnik je naglo izstopil. Nihče drug ni izstopil na tej postaji.

»Gospod,« je dejal nek močan in hripav glas, »grete vi h gospodi v palačo?«

To vprašanje mu je nenadoma stavil mož, ki je stopil tik pred njega s klobukom v levi in z bičem v desnici.

»Toda...«

»Zlomka!« je dejal oni in se popraskal po glavi. »Kdo naj bi pa potem bil?«

»Kako pa se imenuje ta gospoda iz palače?«

»Vidite, mi jim pravimo samo gospoda iz palače. Na deset milj naokrog razumejo, če jih imenujemo tako. Vi pa brzkone prihajate iz Milana. To pa je čisto nekaj drugega. Saj to je neumno; ime vem čisto dobro. A zdaj, lovi ga! Revni ljudje pač nimamo toliko spomina. Sicer pa je to ime tudi tako čudno.«

»In se glasi...«

»Počakajte. Molčite in ne motite me. Halo, ti s svetilko!«

Nek železničar se je približal z visečimi rokami in mahal s svetilko tik ob tleh.

»Nikar si ne zažgi hlac, ker ti jih Viktor ne bo plačal.« je dejal pozabljivi mladenič.

»Dvigni nekoliko svetilko! Posodi mi jo za trenutek.«

Pograbil je svetilko in skoraj udaril z njo tučja v obraz.

»Ah, on je, on je; prav tak, kakršnega so mi opisali. Mladenič s črnimi lasmi, s črnimi očmi in s precej črnim obrazom. Prav, gospod.«

»Kdo pa ti je rekel...?«

»On vendar, gospod grof!«

»Vraga,« je mislil ta, »mož, ki ga nisem še nikoli videl in ki mi piše, da me ni videl še nikdar.«

»Presneta reč!« je vzklil oni, spustil bič in vtaknil roko v žep. »Prav zares ga ni na svetu večjega tepeca od mene. Gospod grof mi je dal neko stvar, da bi me mogli spoznati. Saj jo imam tukaj. Glejte!«

Bila je vizitka, ki je dišala po tobaku in umazanem denarju. Na njej je bilo ime:

CEZAR d'ORMENGO

»Pojdiva,« je dejal tujec.

Pred kolodvorom je stala odprta kočija. Konj, privezan k ograji, je s sklonjeno glavo vdano čakal svoje usode.

»Izvolite, gospod. Ni bogve kako mehko; pa saj razumete, smo pač na deželi.«

Voznik je pograbil vajete, spretno skočil na konja in s pomočjo biča nagnal konja po ozki in temni poti tako brezskrbno, kakor da bi bilo popoldne.

»Nikar se ne bojte,« je dejal, »čeprav je tema kakor v volčjem zrelu. To pot poznava oboja s kobiljo zvelo. Tudi prejšnjo noč sem vozil tod dva gospoda iz Milana. Gospod grof je nenavadno dober človek,« je pristavil, se obrnil na svojem sedcu počez in zataknil bič pod stegno. »Zelo dober človek je! Prijatelj je ima v vseh sedmerih delih sveta. Danes pride eden, jutri zopet drugi; vsi izbrani ljudje, veliki gospodje, modrijani in ne vem kaj vse. Gotovo ste o tem poučeni.«

»Jaz? Saj prihajam prvič semkaj.«

»Ah, seveda. Brez dvoma pa poznate gospoda grofa?«

»Ne.«

»Lepa reč!« je vzklil voznik začudeno.

»Izvrsten človek je. Tudi jaz sem njegov prijatelj,« je pristavil, ne da bi pojasnil, če pripada k skupini velikih gospodov ali pa modrijanov. »Mnogokrat sem že delal zanj. Tudi danes mi je dal čašo vina. Ne vem, je li bilo francosko ali angleško vino... Kako izvrstna kapljica!«

»Ima družino?«

»Ne, gospod. Prav za prav...«

V tem trenutku je desno kolo voza šlo preko velikega kupa gramozu.

»Molči in glej kot voziš!« je vzklil potnik.

Voznik je začel preklinjati in pretepati ubogo žival, ki se je spustila v dir.

Voz je zdrdral preko hudournika. Na mo-

stu je bilo svetlo. Na desni se je videla belkasta črta gramozu, ki se je zgubljala v daljavi, na levi in spredaj pa so se dvigali ponižni grički, ki so se naslanjali na druge, nekoliko višje. Za temi pa so se odražali na sivem nebu še višji vrhovi.

Ni bilo slišati drugega kakor peketanje konjskih kopit in od časa do časa hreščanje gramozu pod kolesi. Od daleč je prihajal lajež zaprtih psov. Konj, voznik in tujec so se pomikali vedno bolj tiho naprej, kakor da bi jih vodil isti namen k istemu cilju. Bili so živa slika krhkih soglasij in premišljenih zvez ljudi, kajti prvi je skrivaj hrepenel po sladkosti toplega hleva, drugi po sladkem vinu in rdečelični krčmarici, po vinu, ki ga je spremljal smeh in ljubezen. Tisti pa, ki je bil najbolj pameten in najbolj izobražen ni prav nič poznal niti poti niti cilja.

Voz je ropotal skozi tihe vasice, kjer se je zdelo, da hiše ljubosumno čuvajo nad spanjem revnih prebivalcev, mimo vrlov in mimo malih nečimurnih vil, ki so se zdele smešne v slovesni nočni tišini. Čez nekaj časa se je cesta začela vzpenjati in spuščati preko holmov, ki se je zdelo, da so vsi pripovedovali o soncu in gledali proti vzhodu. Končno pa je smuknila v ozko in temno dolmino, med gozdnatimi pobočji hribov. Včasih se je teh dotikala, nato je zavila proč od njih, kakor da bi se ji ta dotik gnusil. Končno pa je planila nanje. Konj je začel počasi stopati navkreber, voznik pa je skočil na tla in z bičem jasno povedal: to je zelo dolga zadeva.

»Torej,« je dejal tujec, medtem ko si je prižgal cigaro, »ima družino ali je nima?«

»Seveda jo ima dragi moj. Imam staro in grdo babo, ki je hudobna kakor sam peklenšček.«

»Ne govorim o tebi. Mislim sem grofa.«